

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія зі спеціальності «Психологія»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ

Галузь знань	<u>05 – Соціальні та поведінкові науки</u>
Спеціальність	<u>053 – Психологія</u>
Назва освітньої програми	<u>Психологія</u>
Рівень вищої освіти	<u>фаховий передвищий</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Викладач циклової комісії, канд. психол. наук, доцент Резнікова Олена Анатоліївна	+380505047993	ereznikova63@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Реалії сучасного світу, його динамізм і невизначеність, ускладнення умов життєздійснення людини висувають нові вимоги до психологічної науки. Надзвичайно актуалізуються питання організації дієвої психологічної допомоги. Введення курсу «Основи психологічної допомоги та консультування» в систему підготовки психологів обумовлено великим потенціалом цієї галузі соціальної практики. Психологічне консультування здатне розв'язувати широке коло питань, пов'язаних із психологічними проблемами людей, які не мають глибоких клінічних порушень: труднощі вікового розвитку, адаптації особистості до змінних умов повсякденності, дисгармонії міжособистісних, зокрема, сімейних, інтимних, батьківсько-дитячих взаємостосунків, соціальні девіації, наслідки психологічних стресів, травм і криз, вибір професії та кар'єрне зростання; пошук власної аутентичності, самоцінності та смислу життя та ін.

Опанування основ психологічної допомоги та консультування, ознайомлення із широким спектром психотерапевтичного впливу дасть можливість майбутнім фахівцям свідомо і функціонально впроваджувати у психологічну практику ефективні методики допомоги пацієнтам.

Знання, здобуті при вивченні курсу «Основи психологічної допомоги та консультування», є підґрунтям для подальшої поглибленої фахової спеціалізації психологів.

Метою дисципліни «Основи психологічної допомоги та консультування» є забезпечення професійної компетентності психологів у сфері підготовки та кваліфікованого проведення психологічного консультування та індивідуальних психологічних консультацій.

Передумови для вивчення дисципліни. Вивченню даної дисципліни передують вивчення предметів першого (бакалаврського) освітнього рівня. Для вивчення даного курсу здобувачам необхідні знання з дисциплін: загальна психологія, вікова психологія, психодіагностика, експериментальна психологія, патопсихологія, основи психотерапії.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Основи психологічної допомоги та консультування» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у галузі професійної діяльності психолога або у процесі навчання, що передбачає застосування основних психологічних теорій та методів, а також положень і методів інших наук, і характеризується певною невизначеністю умов, нести відповідальність за результати своєї діяльності та контролювати інших осіб у певних ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, генерувати нові ідеї, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ЗК8. Здатність працювати в команді, поважати різноманітності та мультикультурності.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, демонструвати повагу різноманітності та мультикультурності, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК4. Здатність надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК5. Здатність організовувати та здійснювати психологічно ефективну консультативну діяльність з різними категоріями клієнтів.

СК6. Здатність надавати консультативно-корекційну допомогу громадянам, які перебувають у кризових ситуаціях, а також проводити відповідні реабілітаційні та адаптаційні заходи.

СК8. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Навчальна дисципліна «Основи психологічної допомоги та консультування» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН4. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН5. Використовувати типові науково-обґрунтовані способи вирішення життєвих проблем та психологічних задач у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати рішення щодо їх розв'язання.

ПРН6. Розрізняти вплив біологічних і соціальних факторів на особистість, проводити психологічні дослідження індивідуальних і групових відмінностей серед людей.

ПРН11. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, мати громадянську позицію та високу історико-політичну культуру, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

ПРН12. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПРН13. Володіти базовими навичками надання психоконсультативної допомоги

ПРН14. Надавати психологічну допомогу громадянам, які перебувають у кризових ситуаціях, а також проводити відповідні психокорекційні, реабілітаційні та адаптаційні заходи

ПРН17. Знати і розуміти цінності громадянського суспільства, його сталого розвитку, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

знання:

- теоретико-методологічні засади і понятійно-термінологічний апарат дисципліни;
- суть, види і специфічні риси психологічної допомоги та психологічного консультування;
- етичні принципи, умови й чинники ефективного консультування;
- загальну структуру консультативного процесу;
- процедурні й психотехнічні аспекти психологічного консультування;
- методологічні інновації основних психотерапевтичних напрямів і шкіл;
- сучасні новітні тенденції розвитку психологічного консультування й психотерапії;

уміння:

- структурувати процес консультування;
- проводити психологічне інтерв'ю;
- визначити локус скарги і сформулювати запит клієнта;
- аналізувати й ідентифікувати проблему клієнта;
- розробити стратегію вирішення проблеми клієнта;
- застосовувати психотехнічні методи і прийоми відповідно до завдань кожної стадії консультування;
- описати і проаналізувати консультативний випадок;
- застосовувати психометричні методи в практиці психологічного консультування;
- оцінити показники ефективності консультативної роботи;

навички:

- володіти теоретичними основами та найважливішими концептуальними положеннями психологічного консультування;

– володіти основними технологіями психологічної допомоги і психологічного консультування в різних сферах життєдіяльності.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	28	42	50	3	5	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лекц.		прак	сам. роб.	
Тема 1. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги	12	2	2	8
Тема 2. Особистість консультанта	12	2	6	4
Тема 3. Консультативний контакт	12	2	4	6
Тема 4. Структурування процесу психологічного консультування	12	2	6	4
Тема 5. Спеціальні проблеми психологічного консультування	12	2	4	6
Тема 6. Особливості консультування депресивних клієнтів. Консультування клієнтів із алкогольною та наркотичною залежністю	12	4	4	4
Тема 7. Особливості консультування клієнтів з вадами саморегуляції	12	4	4	4
Тема 8. Особливості психоконсультування клієнтів у кризових станах	12	4	4	4
Тема 9. Зміст та організація консультування з приводу подружніх проблем	12	4	4	4
Тема 10. Консультування батьків із приводу складнощів у взаєминах із дорослими дітьми	12	2	4	6
Усього годин	120	28	42	50
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі фахового передвищого рівня освіти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	<p>Тема 1. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги</p> <p>1. Предмет, мета та завдання психологічного консультування. Зв'язок психологічного консультування з іншими галузями практичної психології. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги.</p> <p>2. Види психологічного консультування та способи їх класифікації за певними показниками.</p> <p>3. Принципи психологічного консультування.</p> <p>4. Визначення позиції психолога-консультанта відносно клієнта, вироблення уявлень про мету і завдання роботи, стиль стосунків із клієнтом, етичні аспекти консультативної діяльності.</p>	2	-
2	<p>Тема 2. Особистість консультанта</p> <p>1. Розвиток власної теоретичної орієнтації. Основні підходи до вибору власної теоретичної орієнтації: еkleктичний, інтегративний, прихильність одній теорії.</p> <p>2. Теоретичне обґрунтування основних характеристик особистості консультанта. Модель ефективного консультанта.</p> <p>3. Етичні принципи консультанта. Кодексі практичного психолога</p> <p>4. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта. Професійна деформація особистості психолога.</p> <p>5. Фахова підготовка консультанта. Програма підготовки психологів-консультантів. Компетентність консультанта. Європейський сертифікат із психотерапії.</p>	6	-
3	<p>Тема 3. Консультативний контакт</p> <p>1. Консультативний контакт. Чинники ефективності консультативного контакту: терапевтичний клімат і навички консультанта підтримувати бесіду. Фізичні та емоційні компоненти терапевтичного клімату.</p> <p>2. Терапевтичний зміст консультативного контакту.</p> <p>3. Перенесення і контрперенесення в консультуванні. Значення перенесення. Причини контрперенесення і його вплив на консультативний контакт. Позитивне контрперенесення.</p> <p>4. Структурування невербальних реакцій у консультуванні. Невербальні навички підтримки консультативного контакту. Невербальне спілкування. Групи невербальних реакцій у консультуванні.</p>	4	-

4	<p>Тема 4. Структурування процесу психологічного консультування</p> <p>1. Загальна (еклектична) модель процесу консультування (В.Гілланд). Стадії еклектичної моделі психологічного консультування.</p> <p>2. Структурні особливості проблемно-орієнтованого консультування. Основні риси концепції проблемно-орієнтованого консультування. Структурування часу і змісту.</p> <p>3. П'ятикрокова модель інтерв'ю. Зміст, структура і завдання п'ятикрокової моделі інтерв'ю. Основні стадії п'ятикрокової моделі інтерв'ю.</p> <p>4. Загальні правила структурування процесу консультування. Неалгоритмічність реального процесу консультування.</p>	6	-
5	<p>Тема 5. Спеціальні проблеми психологічного консультування</p> <p>1. Консультування тривожних клієнтів. Погляди науковців на природу виникнення тривоги. Основні способи і засоби маскування тривоги. Особливості роботи психолога з тривожними клієнтами.</p> <p>2. Консультування клієнтів при реакціях страху і фобіях. Визначення страху, його відмінність від тривоги. Типологізація людських страхів. Консультування при реакціях страху та фобіях.</p> <p>3. Консультування вороже налаштованих і агресивних клієнтів. Причини появи агресивних реакцій у клієнтів. Рекомендації і застереження щодо роботи з такими клієнтами.</p> <p>4. Консультування «немотивованих» клієнтів. Особливості консультативного контакту та завдання консультативної роботи з «немотивованими» клієнтами.</p> <p>5. Консультування клієнтів, які мають підвищені вимоги.</p>	4	-
6	<p>Тема 6. Особливості консультування депресивних клієнтів. Консультування клієнтів із алкогольною та наркотичною залежністю</p> <p>1. Визначення змісту поняття «депресія». Види депресії. Основні риси депресивної особистості. Особливості консультативної роботи з депресивними клієнтами.</p> <p>2. Правила консультування депресивних клієнтів, які мають намір здійснити самогубство.</p> <p>3. Психологічні причини алкоголізму. Принципи роботи психолога з наркотично залежними клієнтами</p> <p>4.. Принципи роботи психолога із алкоголіками (рух «Анонімних алкоголіків»).</p>	4	-
7	<p>Тема 7 Особливості консультування клієнтів з вадами саморегуляції</p> <p>1. Консультування при переживанні провини. Феномен провини, її психічні форми і механізм дії на людину. Ознаки нормальної, невротичної й екзистенційної вини. Форми екзистенційної провини.</p> <p>2. Особливості консультування клієнтів, які плачуть. Причини появи емоційної реакції плачу в клієнтів. Практичні поради психологу консультанту щодо психотерапевтичної роботи з такими клієнтами.</p> <p>3. Консультування істеричних особистостей. Консультування obsesivних особистостей.</p> <p>4. Консультування при параноїдальних розладах. Консультування шизоїдних особистостей. Консультування асоціальних особистостей.</p>	4	-

8	<p>Тема 8. Особливості психоконсультації клієнтів у кризових станах</p> <p>1. Зміст психологічної допомоги у випадку тяжкої невиліковної хвороби.</p> <p>2. Зміст психологічної допомоги у випадку переживання втрати близької людини. Опис процесу скорботи в консультації (модель Кублер-Росс). Типи патологічної скорботи. Завдання консультанта.</p> <p>3. Стадії розлучення в структурі консультативного процесу (модель Кублер-Росс). Завдання консультанта. Практичні поради психологу-консультанту.</p> <p>4. Порушення чоловічої і жіночої сексуальності. Види консультації клієнтів із сексуальними порушеннями. Правила сексологічного консультації.</p>	4	-
9	<p>Тема 9. Зміст та організація консультації з приводу подружніх проблем</p> <p>1. Актуальні проблеми консультації подружніх пар. Причини приходу чоловіка й жінки в консультацію.</p> <p>2. Особливості консультації при роботі з подружньою парою. Форми і методи психоконсультативної роботи з подружніми парами. Організація психоконсультативної роботи з подружньою парою. Організації психоконсультативної роботи з одним із членів подружжя.</p> <p>3. Особливості роботи з відмінностями в поглядах і настановах подружжя. Розв'язання проблеми розподілу влади в подружніх стосунках. Проблема рівності в розподілі сімейних обов'язків. Шляхи корекції ригідних уявлень і принципів.</p> <p>4. Консультації подружжя з приводу сексуальних проблем.</p> <p>5. Переживання розлучення з партнером. Труднощі взаєморозуміння. Консультації при розлученні. Техніка конструктивних переговорів.</p>	4	-
	<p>Тема 10. Консультації батьків із приводу складнощів у взаєминах із дорослими дітьми</p> <p>1. Проблеми консультації батьків. Типові скарги батьків на дітей. Постановка психологічного діагнозу.</p> <p>2. Корекція позиції батьків стосовно дитини. Гіпер-домінантна позиція батьків стосовно дитини. Перегляд батьками позиції стосовно дитини, тактики повсякденної поведінки, уявлень про власну дитину.</p> <p>3. Корекція стосунків батьків і дитини. Загальна стратегія і тактичні заходи.</p> <p>4. Консультації батьків із приводу проблем і складнощів у житті дитини.</p> <p>5. Консультації батьків із приводу їхніх власних проблем.</p>	4	-
	Всього	42	-

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота здобувачів фахового передвищого рівня освіти щодо вивчення дисципліни «Основи психологічної допомоги та консультації» передбачає:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.

7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	<p>Тема 1. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги. Сформулюйте найважливіші завдання при консультуванні в галузі екзистенційних та особистісних проблем підлітка.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть галузі застосування психологічного консультування. 2. Поясніть відмінності між поняттями психологічне консультування, психологічна корекція і психотерапія. 3. Порівняйте особливості психологічного впливу у консультуванні та психотерапії. 4. Порівняйте типи клієнтів та локус їх скарг у консультуванні та психотерапії. 5. Поясніть, чому заборона давати поради є одним із принципів психологічного консультування. 	8	-
2	<p>Тема 2. Особистість консультанта</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сформулюйте найважливіші рольові функції консультанта. 2. Перерахуйте особистісні якості, що могли б стати основою програми з підготовки консультантів. 3. Поясніть думку про те, що основним засобом, стимулюючим удосконалення особистості клієнта, є особистість консультанта. 4. Як Ви розумієте тезу про те, що консультант повинен бути об'єктивним, ціннісно нейтральним і не вносити в консультативні стосунки свою життєву філософію і ціннісну систему. 5. Жоден консультант не може вказувати іншій людині, як їй жити. Якщо Ви погоджуєтесь із цією думкою, то поясніть, яку ж місію відведено психоконсультанту? 6. Аргументуйте думку про те, що захопленість професійною діяльністю нерідко призводить до того, що страждає родина консультанта. 	4	-
3	<p>Тема 3. Консультативний контакт</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доведіть, що консультативний контакт лежить в основі процесу психоконсультування. 2. Яку роль у консультативному контакті відіграють емоційні компоненти психологічного клімату? 3. Які засоби невербального спілкування збільшують довіру клієнта до консультанта під час консультативного контакту? 4. Охарактеризуйте фізичні компоненти психологічного клімату. Як вони впливають на консультативний контакт? 5. Як здійснюється структурування часу в психоконсультуванні? 6. Як вирішити проблему розташування консультанта й клієнта в просторі (дистанція, манера сидіти й т. п.)? 	6	-

4	<p>Тема 4. Структурування процесу психологічного консультування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте мету й завдання кожної фази психоконсультування. 2. Які чинники має враховувати консультант у ситуації, коли спостерігається значне протистояння до змін? 3. Які передумови є необхідними та бажаними для успішного проведення першої консультативної бесіди? 4. Які негативні моменти заважають успішному проведенню першої зустрічі? 5. Яке найважливіше завдання вирішує консультанту щоб заохотити клієнта до розповіді про свої проблеми? 6. Назвіть критерії позитивного завершення першої консультативної бесіди. 	4	-
5	<p>Тема 5. Спеціальні проблеми психологічного консультування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наведіть приклади консультування клієнтів із спеціальними проблемами. 2. Які особливості консультування тривожних клієнтів? 3. Які особливості консультування клієнтів з фобіями й страхом? 4. Які особливості консультування вороже налаштованих та агресивних клієнтів? 5. Які особливості консультування «невмотивованих клієнтів»? 6. Які особливості консультування клієнтів, які мають підвищені вимоги? 	6	-
6	<p>Тема 6. Особливості консультування депресивних клієнтів. Консультування клієнтів із алкогольною та наркотичною залежністю</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які особливості консультування клієнтів із психосоматичними розладами? 2. Яке найважливіше завдання консультанта в бесіді із психосоматичним клієнтом? 3. Які ознаки реактивної депресії? Які особливості консультування клієнтів із депресією? 4. Ваше ставлення до пропозиції засновника логотерапії В. Франкла оцінювати замість вірогідності самогубства величину життєвого потенціалу людини? 5. Які особливості консультування клієнтів із суїцидними намірами? 6. Які особливості консультування клієнтів із алкогольною та наркотичною залежністю? 	4	-
7	<p>Тема 7 Особливості консультування клієнтів з вадами саморегуляції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте психологічний зміст справжньої, невротичної та екзистенційної провин. Які особливості консультування при переживанні провини? 2. Чи завжди консультант повинен поспіхом звільнити клієнта від почуття провини? 3. Які особливості консультування істеричних особистостей? 4. Які особливості консультування obsесивних особистостей? 5. Які особливості консультування при параноїдальних розладах? 6. Проаналізуйте характеристики асоціальних особистостей та особливості їх консультування? 	4	-
8	<p>Тема 8. Особливості психоконсультування клієнтів у кризових станах</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які умови повинен забезпечити консультант для консультації клієнтів у кризових станах? 2. Що є небажаним у консультативному спілкуванні з клієнтом у кризовому стані? 3. Визначте зміст психологічної допомоги у випадку тяжкої невиліковної хвороби. 	4	-

	<p>4. Який зміст психологічної допомоги у випадку переживання втрати близької людини?</p> <p>5. Які завдання консультанта у випадку ситуації патологічної скорботи?</p> <p>6. Які правила сексологічного консультування?</p>		
9	<p>Тема 9. Зміст та організація консультування з приводу подружніх проблем</p> <p>1. Які актуальні проблеми консультування подружніх пар?</p> <p>2. Наведіть приклади форм і методів психоконсультативної роботи з подружніми парами.</p> <p>3. Як вирішити проблеми розподілу влади в подружніх стосунках?</p> <p>4. Які особливості організації психоконсультативної роботи з подружньою парою?</p> <p>5. У чому суть проблеми рівності в розподілі сімейних обов'язків?</p> <p>6. Які особливості роботи з відмінностями в поглядах і настановах подружжя?</p> <p>7. У чому полягає техніка конструктивних переговорів?</p>	4	-
10	<p>Тема 10. Консультування батьків із приводу складнощів у взаєминах із дорослими дітьми</p> <p>1. Наведіть приклади ситуацій стосунків батьків і дитини, що потребують психоконсультування; обґрунтуйте доцільність застосування тієї чи іншої тактики корекції.</p> <p>2. Які особливості проведення розмови про власні почуття батьків під час психоконсультування?</p> <p>3. Існує цілий ряд психологічних завдань, вирішення яких може значною мірою посприяти поліпшенню життєвої ситуації клієнта і які можна професійно вирішити тільки за допомогою консультанта. Наведіть приклади таких завдань.</p> <p>4. Охарактеризуйте коротко стратегії психоконсультативної роботи залежно від причин звернень клієнтів.</p> <p>5. Які особисті проблеми й переживання можуть лежати в основі звернення до консультанта батьків із приводу своїх дорослих дітей?</p> <p>6. Які важливі моменти в постановці точного психологічного діагнозу слід враховувати консультанту, щоб висувати й формулювати подальші гіпотези?</p> <p>7. Що означає поняття «конкретизація проблемної ситуації»? Наведіть приклад.</p> <p>8. Які переживання батьків серйозно ускладнюють їхні взаємини з дітьми, мимоволі перетворюючи їх на тиранів, що обмежують свободу своєї дитини?</p> <p>9. Які проблеми батьків і дітей не підлягають психологічному консультуванню?</p> <p>10. Що означають поняття «відчуття своєї батьківської некомпетентності», «відчуття провини батьків перед дитиною»?</p>	6	-
	Всього	50	-

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення заліку.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; тестовий контроль знань, робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
--	--

Питання до екзамену

1. Предмет, мета та завдання психологічного консультування.
2. Зв'язок психологічного консультування з іншими галузями практичної психології. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги.
3. Види психологічного консультування та способи їх класифікації за певними показниками.
4. Принципи психологічного консультування.
5. Визначення позиції психолога-консультанта відносно клієнта, вироблення уявлень про мету і завдання роботи.
6. Стиль стосунків психолога-консультанта із клієнтом,
7. Розвиток власної теоретичної орієнтації психолога-консультанта. Основні підходи до вибору власної теоретичної орієнтації.
8. Теоретичне обґрунтування основних характеристик особистості консультанта.
9. Модель ефективного консультанта.
10. Етичні принципи консультанта. Кодекс практичного психолога.
11. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта.
12. Професійна деформація особистості психолога.
13. Фахова підготовка консультанта. Програма підготовки психологів-консультантів.
14. Компетентність консультанта. Європейський сертифікат із психотерапії.
15. Консультативний контакт. Чинники ефективності консультативного контакту: терапевтичний клімат і навички консультанта підтримувати бесіду.
16. Фізичні та емоційні компоненти терапевтичного клімату.
17. Терапевтичний зміст консультативного контакту.
18. Перенесення і контрперенесення в консультуванні. Терапевтичний зміст перенесення і контрперенесення.
19. Причини контрперенесення і його вплив на консультативний контакт. Позитивне контрперенесення.
20. Структурування невербальних реакцій у консультуванні.

21. Невербальні навички підтримки консультативного контакту.
22. Невербальне спілкування. Групи невербальних реакцій у консультуванні.
23. Загальна (еклектична) модель процесу консультування (В.Гілланд). Стадії еклектичної моделі психологічного консультування.
24. Структурні особливості проблемно-орієнтованого консультування.
25. Основні риси концепції проблемно-орієнтованого консультування. Структурування часу і змісту.
26. П'ятикрокова модель інтерв'ю. Зміст, структура і завдання п'ятикрокової моделі інтерв'ю.
27. Основні стадії п'ятикрокової моделі інтерв'ю.
28. Загальні правила структурування процесу консультування. Неалгоритмічність реального процесу консультування.
29. Професійна і людська компетентність консультанта.
30. Консультування тривожних клієнтів. Погляди науковців на природу виникнення тривоги. Основні способи і засоби маскувannya тривоги.
31. Особливості роботи психолога консультанта з тривожними клієнтами.
32. Консультування клієнтів при реакціях страху і фобіях. Визначення страху, його відмінність від тривоги. Типологізація людських страхів.
33. Особливості роботи психолога консультанта при реакціях страху та фобіях.
34. Консультування вороже налаштованих і агресивних клієнтів. Причини появи агресивних реакцій у клієнтів. Рекомендації і застереження щодо роботи з такими клієнтами.
35. Консультування «немотивованих» клієнтів. Особливості консультативного контакту та завдання консультативної роботи з «немотивованими» клієнтами.
36. Консультування клієнтів, які мають підвищені вимоги.
37. Особливості консультативної роботи з депресивними клієнтами.
38. Правила консультування депресивних клієнтів, які мають намір здійснити самогубство.
39. Принципи роботи психолога з наркотично залежними клієнтами.
40. Принципи роботи психолога з алкоголіками (рух «Анонімних алкоголіків»).
41. Консультування при переживанні провини.
42. Феномен провини, її психічні форми і механізм дії на людину. Ознаки нормальної, невротичної й екзистенційної вини. Форми екзистенційної провини.
43. Особливості консультативної роботи при переживаннях нормальної, невротичної й екзистенційної вини.
44. Особливості консультування клієнтів, які плачуть.
45. Причини появи емоційної реакції плачу в клієнтів. Практичні поради психологу консультанту щодо психотерапевтичної роботи з такими клієнтами.
46. Консультування істеричних особистостей.
47. Консультування obsесивних особистостей.
48. Консультування при параноїдальних розладах.
49. Консультування шизоїдних особистостей.
50. Консультування асоціальних особистостей.
51. Зміст психологічної допомоги у випадку тяжкої невиліковної хвороби.
52. Зміст психологічної допомоги у випадку переживання втрати близької людини.

53. Опис процесу скорботи в консультуванні (модель Кублер-Росс). Типи патологічної скорботи. Завдання консультанта.
54. Стадії розлучення в структурі консультативного процесу (модель Кублер-Росс). Завдання консультанта.
55. Порухення чоловічої і жіночої сексуальності. Види консультування клієнтів із сексуальними порушеннями.
56. Правила сексологічного консультування.
57. Актуальні проблеми консультування подружніх пар. Особливості консультування при роботі з подружньою парою.
58. Консультування подружжя з приводу сексуальних проблем.
59. Індивідуальне психоконсультування подружжя.
60. Переживання розлучення з партнером. Консультації при розлученні.
61. Труднощі взаєморозуміння. Консультації при труднощах взаєморозуміння подружньої пари.
62. Проблеми консультування батьків. Типові скарги батьків на дітей. Постановка психологічного діагнозу.
63. Корекція позиції батьків стосовно дитини.
64. Консультування у ситуації гіпер- домінантної позиції батьків стосовно дитини.
65. Перегляд батьками у консультуванні позиції стосовно дитини.
66. Перегляд батьками у консультуванні тактики повсякденної поведінки.
67. Перегляд батьками у консультуванні уявлень про власну дитину.
68. Корекція стосунків батьків і дитини. Загальна стратегія і тактичні заходи.
69. Консультування батьків із приводу проблем і складностей у житті дитини.
70. Консультування батьків із приводу їхніх власних проблем

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
Поточний контроль			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

Разом балів за поточний контроль	50
Підсумковий контроль залік	50
Всього балів підсумкової оцінки	100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- **«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів.** Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- **«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів.** Студент не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік

90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	не зараховано
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Аненкова І.П., Байдан М.А., Русова В.М. Психологічне консультування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
2. Главацька О.Л. Основи психологічного консультування особистості: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
3. Опанасенко Л.А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв : Іліон, 2019.
4. Основи психоконсультування: навч. посіб. / упоряд. і ред. Т. Л. Надвичина. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с

Допоміжна:

1. Афанасьєва Н.Є. Психологічне консультування фахівців екстремального профілю: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2017. 315 с.
2. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: навч. посіб. К.: Четверта хвиля, 2004. 256 с.
3. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. К.: Ніка-Центр, 2011.
4. Каліна Н.Ф. Психотерапія К.: Академвидав, 2010. 288 с.
5. Консультативна психологія: підручник / І.С. Булах, В.У. Кузьменко, Е.О. Помиткін та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014.
6. Короход Я.Д., Лазор К.П. Основи психологічної допомоги, психоконсультування та психокорекції: навчально-методичні рекомендації (для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 72 с.
7. Кузьменко В. Консультативна допомога батькам: дієві рішення. Дошкільне виховання. 2016. № 6. С. 6-9.
8. Кулакевич Т.В. Технології психологічного консультування: «Сімейне консультування»: Курс лекцій. – К.: КиМУ, 2017.
9. Михальчишин Г.Є. Ресурсність системного підходу у терапевтичній допомозі особам літнього віку / Г.Є. Михальчишин // Психогенеза особистості: норма і девіація: зб. наук. статей і тез. – Луцьк : Вежа, 2019. – С. 186–192
10. Осадько О.Ю. Технології психологічного консультування. К.: Ред. загальнопеда. газ., 2005. 128 с.
11. Основи психолого-управлінського консультування: навч. посіб./ Л.М. Карамушка, Н.Л. Коломінський, М.В. Войтович та ін. К.: МАУП, 2002. С.14-23.
12. Панок В. Основи практичної психології. Підручник / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева. – К.: Либідь, 2006.
13. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію: Навч. посібник. 4-те вид. К.: Каравела, 2017.
14. Рябко Ю.В. Техніки і моделі психологічного консультування: навчальний посібник. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2013.

15. Сергієнко Н.П. Основи психологічної практики: Курс лекцій. – Х.: НУЦЗУ, 2011.
16. Словник-довідник психолога-консультанта / Н.В. Гаркавенко, Я.В. Чаплак, С.К. Шандрук, І.І. Солійчук. Чернівці, 2010.
17. Хомич Г.О., Ткач Р.М. Основи психологічного консультування: навч. посіб. К.: МАУП, 2004
18. Цільмак О.М. Професійно-важливі якості особистості психолога. Вісник Одеського юридичного інституту НУВС. Одеса: РВВ ОЮІ НУВС. 2005. №1. С. 159–161.
19. Цільмак О.М., Лефтеров В.О. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі : навчально-наочний підручник / за заг. ред. О. М. Цільмак. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020, 266 с.
20. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція: навч. посіб. Модульно-рейтинговий курс. Київ: Професіонал, 2007. 544 с
21. Щербань О.П. Практика психологічного консультування. 2-ге вид. доп. / Щербань. Київ: «Право», 2014.

Інтернет-ресурси:

1. Законодавство України – <https://rada.gov.ua/news/zak>
2. Наукова періодика України – <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
3. Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» –
4. <http://chitalka.info/psy.html>.
5. Вісник психології і соціальної педагогіки – <http://psych.kiev.ua/nma-referats/flarefers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –.
6. Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.
7. Національна парламентська бібліотека України – nplu.kiev.ua
8. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – nbuv.gov.ua
9. Державна науково-медична бібліотека України – ukrlibworld.kiev.ua/med4.gntb.n-t.org
10. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ) – lucl.lucl.kiev.ua.ukrbook.net